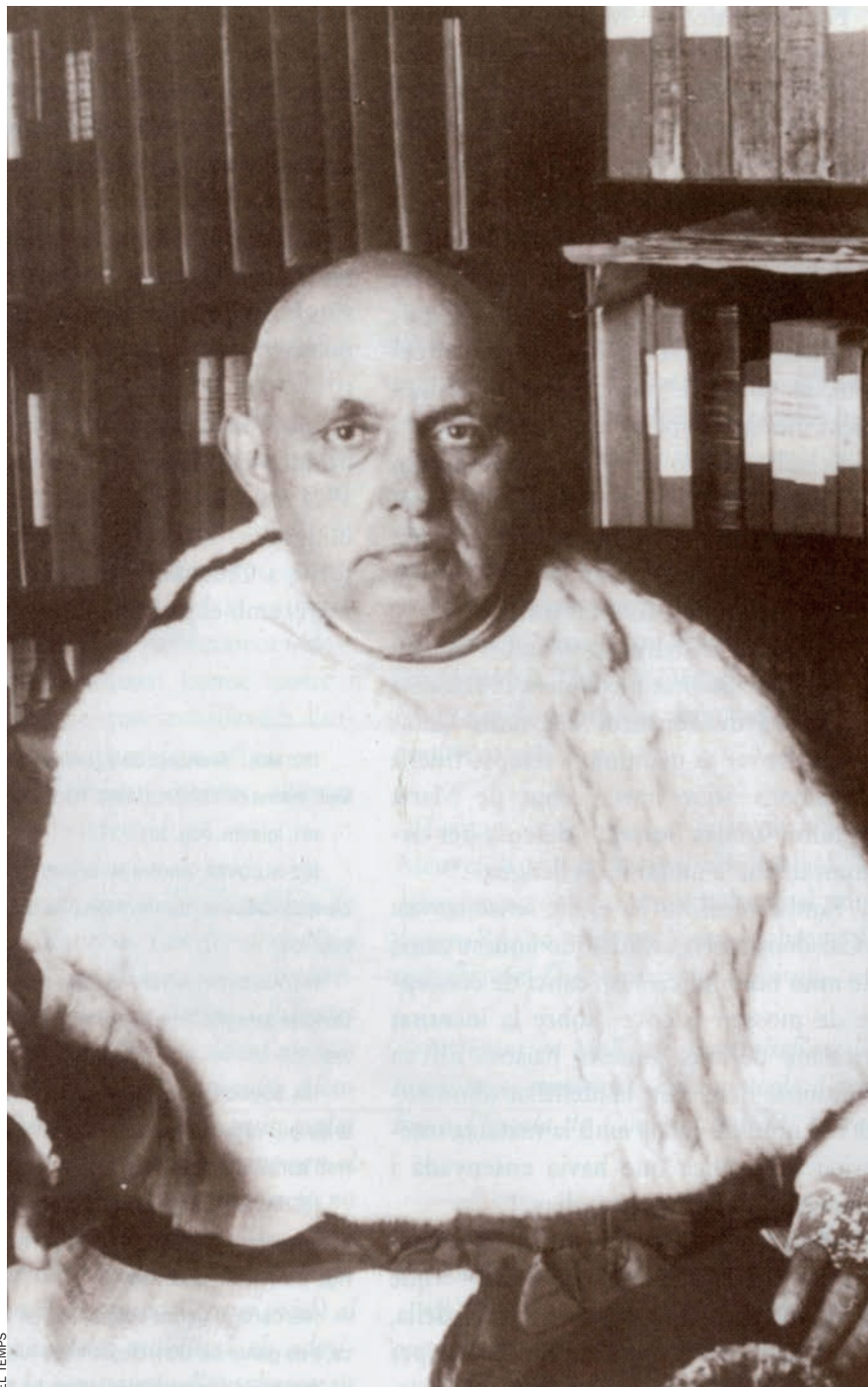

Alcover i la seva obra

Ara fa 150 anys del naixement d'Antoni Maria Alcover, el compilador de les 'Rondaies mallorquines' i iniciador de la ingent tasca filològica del 'Diccionari català-valencià-balear'.

L'Ajuntament de Manacor, ciutat natal d'Antoni Maria Alcover (Manacor, 1862–Palma, 1932) ha creat la institució pública que porta el nom del lingüista, i que té com a finalitats, per una banda, la conservació, l'aplec i l'aprofitament científic de tot el llegat d'Alcover i, per una altra, l'estudi, la recerca, la coneixença i la promoció de la cultura popular de Mallorca. Aquest marc institucional és l'encarregat d'organitzar la celebració de l'Any Alcover, aquest 2012, quan s'escau el 150è aniversari del naixement del lingüista.

Enguany, des de la Institució Alcover es duen a terme tot un seguit d'activitats per a recordar l'il·lustre fill de la ciutat. S'ha celebrat la Setmana Alcover, s'ha inaugurat la biblioteca monogràfica d'obra del lingüista, s'ha presentat l'única novel·la que va escriure –*N'Arnau*–, s'han convocat les beques Antoni Maria Alcover per a investigar i estudiar el català, s'han fet i es faran lectures públiques de les *Rondaies*... Amés a més, la institució es dedica a acollir una incessant activitat cultural –exposicions, presentacions de llibres...– que la converteix en un referent a la ciutat de Manacor i, sovint, també a tota l'illa.

EL TEMPS

Antoni M. Alcover i Sureda (Manacor, 1862 - Palma, 1932) és un dels escriptors i lingüistes que més ha marcat la història de la llengua i la cultura catalanes.

Durant aquest Any Alcover, la institució vol impulsar fermament els objectius fundacionals que té encarregats, tant per la banda de l'estudi filològic de l'alcoverisme –a través del *Bolletí de la Institució*, de les beques, assaigs, etc.– com també pel que fa a la divulgació popular de la figura d'Antoni Maria Alcover i, de retruc, de tota la cultura popular

mallorquina, especialment de les *Rondaies*.

Un home de caràcter. Antoni Maria Alcover va néixer a Manacor l'any 1862. A quinze anys, el 1877, es desplaça a Palma per a estudiar al Seminari, del qual en surt el 1885 ordenat de prevere i llicenciat en teologia i dret canònic. Des d'ales-

hores comença a fer feina dins les estructures de poder de l'Església Catòlica a Mallorca –canonge, vicari capítular, degà del Capítol...–, la qual, aleshores, es caracteritzava per una gran duresa ideològica conservadora. Tot allò que fes olor de modernitat, liberalisme, democràcia i més influències del món exterior era considerat molt nociu per part d'aquesta organització.

Essent home de caràcter, forjat dins l'opressiu món ultraradical del catolicisme decadent mallorquí de final del segle XIX, no és estrany que a les acaballes de la centúria Alcover adquirís una fama de polemista intransigent, defensat com defensava aferrissadament el seu extremat conservadorisme davant de pensadors progressistes i moderns com ara Gabriel Alomar. Val a dir que l'actitud d'Alcover no era pas aïllada. Era, per a dir-ho d'alguna manera, marca de la casa de tota l'oficialitat i la jerarquia catòlica d'aleshores. Un il·lustratiu de la ideologia d'aquesta casta dirigent és el pare Solà, famós pels sermons que feia cada diumenge a la Seu. Segons la premsa de l'època, aquest capellà llançava invectives com ara aquesta: "Contra la llibertat de pensar hi ha la llibertat de cremar-se."

En aquest ambient ultraconservador, el costumisme és un àmbit molt preuat, perquè és previ a la indesitjada modernitat. Alcover fixa l'atenció en el costumisme popular que conta per tradició oral històries fantàstiques. Fruit d'aquesta tasca de recerca –després d'haver publicat les *Contarelles* el 1885– apareixen les famoses *Rondaies Mallorquines*, signades amb el pseudònim de Jordi des Racó.

En el camp de la lingüística, influït, entre més, per Tomàs Aguiló, comença una obra vertaderament titànica. D'aquelles que només pot imaginar una persona amb un caràcter a prova de bomba. Es posa com a missió, quasi vital, de fer un diccionari exhaustiu de la llengua catalana, que inclogués totes les formes dialectals, i tant de la llengua antiga com de la moderna.

El 1901 comença a publicar el *Bolletí del Diccionari de la Llengua*

Carnet del Congrés Internacional de la Llengua Catalana, que tingué lloc a Barcelona el 1906.

Catalana i el 1905 fa arribar la *Lletra de Convit* a tots aquells que hi vulguin col·laborar. Defensor acèrrim de la unitat del català i del potencial d'aquest idioma, el 1903 s'enfrontà amb Menéndez Pidal, que havia menystingut la llengua del país dient que era "un dialecte". El 1906, convoca i presideix el primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana. El 1911 és elegit president de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans.

Aquesta ingent tasca de promoció del català en unió de forces amb intel·lectuals del Principat rep un revés seriós quan Alcover es baralla amb Pompeu Fabra, i més membres del IEC, arran de discussions metodològiques i, també, ortogràfiques a l'hora de fer el diccionari. L'enfrontament és total i s'arriba a la ruptura.

De resultes d'això, mossèn Alcover perd molt de suport econòmic del Principat. El diccionari se'n ressent. Tanmateix, obté un ajut anual de 25.000 pessetes del govern espanyol que li permet d'accelerar la feina i publicar el primer volum, en fascicles, entre el 1926 i el 1930.

D'aquesta manera, Alcover veu concretada part de l'obra, però ja és gran i comença a tenir problemes seriosos de salut a partir del 1928. Ha de deixar la titànica feina en mans

del seu ajudant, Francesc de Borja Moll, que en serà el responsable absolut d'ençà del 1932, quan es mor Antoni Maria Alcover.

El 'Diccionari' i les 'Rondaies'.

El *Diccionari*, per bé que iniciat per Alcover, fou redactat majoritàriament per Francesc de Borja Moll, amb la col·laboració –entre el 1943 i el 1959– de Manuel Sanchis Guarner. Va ser publicat entre el 1926 i el 1962. Seguint el que n'explica la *Gran Enciclopèdia de Mallorca* (GEM), el *Diccionari* conté unes 160.000 veus que responen a l'aplec de "mots de llengua oral i escrita, tant literària com col·loquial, de totes les èpoques i de tot el territori lingüístic, procedents d'enquestes sistemàtiques, realitzades en devers 300 localitats, i del buidatge de tot tipus de documents".

El nom de l'obra respon a criteris extralingüístics. Fou adoptat per Alcover el 1918, que abandonà el primitiu *Diccionari de la Llengua Catalana* perquè tengués més acceptació a València i a les Balears, on hi havia una certa aversió contra els catalans i discussions sobre la unitat de la llengua. Sota el títol *Diccionari català-valencià-balear*, hi mantengué un llarg subtítol que detalla tot l'àmbit de la llengua: "Itinerari lexical i etimològic de

